

Rozhodnutí Nejvyššího soud ze dne 13. 1. 1958, sp. zn. Cz 592/58

Číslo: 24/1959

Právní věta:

K otázce vplyvu zániku družstiev podľa zák. č. 53/1954 Zb. na existenciu pracovného pomeru. Uplatnenie triedneho hľadiska v pracovne právnych veciach. Aj keď námietka premlčania výslovne uplatnená nebola, je povinnosťou súdu so zreteľom na ustanovenie § 7 o. s. p. dať žalovanému účastníkovi v tom smere príslušné poučenie.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.01.1958

Spisová značka: Cz 592/58

Číslo rozhodnutí: 24

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Družstva lidová a družstevní organizace, Řízení, Smlouva pracovní, Třídní hledisko

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně bola vedúcou hostinca Ľudového spotrebného družstva v Podbieli. Žalobou podanou proti Okresnému sväzu spotrebných družstiev v Trstenej uplatnila na Ľudovom súde v Dolnom Kubíne 29. decembra 1956 nárok na určenie trvania pracovného pomeru a na zaplatenie sumy 16.064,80 Kčs z titulu mzdy za čas po údajne neplatnom zrušení pracovného pomeru, z titulu odmeny za prácu nadčas konanú po celú dobu trvania pracovného pomeru a z titulu vrátenia kaucie a zaplatenia peňažitej náhrady za dovolenku. Neplatnosť zrušenia pracovného pomeru videla žalobkyňa v tom, že písomná výpoveď, jej daná, nebola predem schválená odborom pracovných síl ONV podľa § 13 dekr. č. 88/1945 Zb. a predom prejednaná v závodnom výbore ROH podľa § 20 č. 5 dekr. č. 104/1945.

Ľudový súd v Trstenej žalobe čiastočne vyhovel, a to tak, že určil, že rozviazanie pracovného pomeru je právne neúčinné a že Jednota, ľudové spotrebné družstvo v Podbieli, je povinné zaplatiť žalobkyni sumu 11.308,80 Kč a po zrážke príslušnej dane zo mzdy za obdobie 10 mesiacov zo základného platu 744 Kčs mesačne. Peňažitú sumu priznal ľudový súd z titulu mzdy podľa § 7 zák. č. 244/1922 Zb. a z titulu odmeny za prácu nadčas. Pokiaľ ide o nárok na vrátenie kaucie a zaplatenie peňažitej náhrady za dovolenku, ktorá za súhlasu žalobkyne bola započítaná na manko vzniklé na jej predjní, uviedol súd v odôvodnení svojho rozsudku, že bude vhodnejšie, aby žalobkyňa uplatnila tieto nároky až vtedy, keď proti nej bude podaná žaloba na zaplatenie manka.

Krajský súd v Žiline rozsudok súdu prvej stolice, zmenil tak, že Jednotu, ľudové spotrebné družstvo v Trstenej zaviazal zaplatiť žalobníčke na istine 9.549,12 Kčs, inak však rozsudok ľudového súdu v napadnutej časti potvrdil a v nenapadnutej ho ponechal nedotknutým.

Najvyšší súd rozhodol na sťažnosť predsedu Najvyššieho súdu, že rozsudkom krajského súdu bol porušený zákon.

Odôvodnenie:

Súd si predovšetkým nevyšetril základnú otázku celého sporu, totiž aký vplyv na existenciu pracovného pomeru medzi žalobkyňou a právnym predchodcom žalovaného mala tá skutočnosť, že došlo k zániku právneho predchodcu žalovaného. Súd prvej stolice zistil z výpovedi svedka Š. T., býv. predsedu právneho predchodcu žalovaného, že Dedinské spotrebné družstvo v Podbieli, teda právny predchodca žalovaného, „fuzionovalo“ s Jednotou, okresným spotrebným družstvom v Trstenej k 1. júli 1956 a že vzhľadom na to, že žalobkyni nebola dána výpoveď ani ústne ani písomne a nebol tiež daný súhlas odboru pracovných síl rady ONV a závodného výboru ROH, je potrebné považovať zrušenie pracovného pomeru za právne neúčinné. Krajský súd sa otázkou spôsobu zániku právneho predchodcu žalovaného vôbec nezaoberal a v otázke zrušenia pracovného pomeru žalobkyně došiel k záveru, že žalovaný vlastne pracovný pomer se žalobkyňou ani nerozviazal. Vzhľadom na obsah prednesu žalovaného na odvolacom pojednávaní, ktorý výslovne uviedol, že výpoveď svedka Š. T. nie je pravdivá a ďalej vzhľadom na organizáciu družstiev na Slovensku prevádzanú v r. 1956 a 1957 a na rôzne spôsoby ich zániku, mal si súd opatriť spoľahlivý skutkový základ pre rozhodnutie otázky existence pracovného pomeru, ktorá je nerozlučne spojená s otázkou spôsobu zániku právneho predchodcu žalovaného. Ak totiž ľudové spotrebné družstvo v Podbieli zaniklo likvidáciou podľa §§ 32-35 zák. č. 53/1954 Zb., bolo by vecou Ľudového spotrebného družstva v Podbieli, aby zrušilo pracovný pomer so žalobkyňou. Nakoľko potom zákon č. 53/1954 Zb. ani iný právny predpis nemá v tom smere výslovné ustanovenie, mohol pracovný pomer žalobkyne u Ľudového spotrebného družstva v Podbieli zaniknúť a event. vzniknúť aj nový pracovný pomer u Jednoty, ľudového spotrebného družstva v Trstenej podľa predpisov o tom všeobecne ináč platných. Za tejto situácie by sa žalobkyňa nestala pravdaže zamestnankyňou Jednoty, ľudového spotrebného družstva v Podbieli, pokiaľ by medzi ňou a žalovaným družstvom nebola uzavretá platná pracovná zmluva, ktorá vyžaduje nie len výslovné prejavy zo strany kontrahentov (§§ 32 a nasl. obč. zák.), ale aj splnenie ďalších hmotneprávných podmienok (§ 13 dekr. č. 88/1945 Zb. § 20 č. 5 zák. č. 104/1945 Zb.).

Ak naproti tomu Ľudové spotrebné družstvo v Podbieli zaniklo z účením, poťažme delimitáciou podľa §§ 36-38 zák. č. 53/1954 Zb., potom šlo o univerzálnu sukcesiu (porov. dôvodovú zprávu k §§ 36-38 cit. zák.) a žalobkyňa by sa stala zamestnankyňou žalovaného družstva, pokiaľ s ňou pravdaže nebol pred skončením zlúčenia zrušený pracovný pomer s Ľudovým spotrebným družstvom v Podbieli, ako tomu nasvedčuje obsah vyjadrenia žalovaného družstva pred súdom prvej a druhej stolice, podľa ktorého bol so žalobkyňou pracovný pomer predčasne zrušený z dôležitých dôvodov a konečne aj skutočnosť, že so žalobkyňou bola vykonaná odovzdávacia inventúra a vedúcim hostinca sa stal iný zamestnanec a že žalobkyňa sama potom hľadala nové zamestnanie na odbore pracovných síl.

Vyriešenie hore uvedenej základnej otázky má pravdaže tiež svoj význam z hľadiska event. nedostatku pasívnej legitimácie v súdnej veci. Žalované družstvo by nebolo tým účastníkom, ktorý podľa hmotného práva správne mal byť a mohol byť žalovaný v prípade, že by Ľudové spotrebné družstvo v Podbieli zaniklo likvidáciou podľa §§ 32 a 35 cit. zák. poťažne aj v prípade, že by zaniklo síce zlúčením podľa 36 - 38 zák. č. 53/1954, avšak ešte pred zlúčením by bolo došlo k platnému zrušeniu pracovného pomeru zo strany Ľudového spotrebného družstva v Podbieli.

Na vyriešenie otázky, ktorá - ako bolo hore uvedené - je jadrom celého sporu, závisí tiež správnosť rozhodnutia v otázke žalobkyňou uplatneného nároku na mzdu za čas 10 mesiacov od 1. apríla 1956

vo výške 7.440 Kčs. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že je nesprávne a v odpore s doterajšou judikaturou (porov. rozh. č. 28/57, 104/58 Zb. rozh. čs. súdov) stanovisko krajského súdu, podľa ktorého žalobkyňa bola vlastne považovaná za zamestnankyňu žalovaného družstva a že preto nebola ani povinná uchádzať sa o prácu i inom podniku alebo na inom mieste. Ostatne podmienkou event. nároku na mzdu podľa § 7 zák. č. 244/1922 Zb. predovšetkým bolo, by žalobkyňa bola pripravená a ochotná konať práce pre žalované družstvo. Táto pripravenosť tu pravdaže nemohla byť menovite v čase, kedy žalobkyňa bola chorá a kedy jej okrem toho nepatrila mzda, ale nemocenskej, o ktorom nepatrí rozhodovať súdom.

Pokiaľ potom ide o nárok za odmenu za prácu nadčas, súd vôbec nezisťoval, či žalobkyňa konala prácu nadčas z výslovného príkazu zamestnávateľa (porov. menovite vl. uznes. z 13.7.1951). Zistenie v tomto smere bolo potrebné nie len vzhľadom na nutnosť dôsledného uplatnenia zásady neteriálnej pravdy (§ 1 odst. 2, § 59, § 88 o. s. p.), ale aj vzhľadom na to, že na strane žalovanej ide socialistickú právnickú osobu, ktorej patrí zvláštna ochrana (§ 21 obč. zák.). Okrem toho priznal súd nárok na odmenu za prácu nadčas za dobu od vzniku pracovného pomeru, tj. od 1. novembra 1953, ačkoľvek vzhľadom na dobu podania žaloby išlo o nárok za čas do 29. decembra 1956 zrejme premlčaný. Aj keď námietka premlčania výslovne uplatnená nebola, bolo povinnosťou súdu so zreteľom na ustanovenie § 7 o. s. p. a § 21 obč. zák. dať žalovanému družstvu v tom smere príslušné poučenie.

Z hore uvedeného plyní, že súd vo svojom rozhodnutí vychádza jednak z nesprávneho právneho názoru a jednak z neúplne zisteného skutkového stavu, pričom táto neúplnosť mohla mať vplyv na rozhodnutie veci. Takáto neúplnosť zistenia skutkového stavu spočíva aj v tom, že súd nezisťoval skutočnosti dôležité z hľadiska triedného, čo je predpokladom správneho rozhodnutia. Triedna stránka je vždy súčasťou skutočného stavu veci a je potrebné v každom prípade z hľadiska zásady materiálnej pravdy, aby súdom bolil zisťované aj skutočnosti potrebné k politicky správneému určení triednej príslušnosti účastníkov (porov. smernice pléna Najvyššieho súdu č. Pls 4/58). Toto zisťovanie bolo tým viacej na mieste, keď – ako tomu nasvedčuje obsah odvolania žalovaného družstva – ide o bývalú krčmárku, teda samostatnú živnostníčku, u ktorej počas jej pracovného pomeru u žalovaného družstva bolo zistené manko pri každej kontrolnej inventúre. V danom prípade objasnenie triednej príslušnosti, predošlého spôsobu života a pomeru k práci by osvetlilo dôvodnosť zrušenia pracovného pomeru.

Porušil teda súd svojim rozhodnutím zákon v ustanoveniach §§ 32-28 zák. č. 53/1954 Zb., § 7 zák. č. 244/1922 Zb. § 7 o. s. p., §§ 1 odst. 2, 59, 88 o. s. p. vl. usnes. z 13.7.1951.